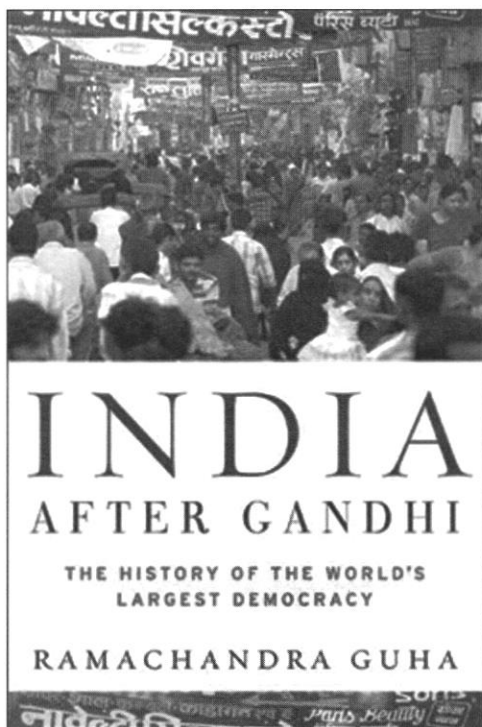

แนะนำหนังสือ

เพชรดา ชุนอ่อน*

Ramchandra Guha.

India after Gandhi : the History of the World's Largest Democracy.

India : Macmillan. (Indian edition published) 2008. Illustrated. 898 pp.

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิเศษภารตี
ประเทศอินเดีย

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๑ ม.ค.-มี.ย. (๒๕๕๘) ๒๗๗

India after Gandhi เป็นงานเขียนของรามจันทรา คูหา (Ramchandra Guha) นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ชาวอินเดียผู้เคยสอนวิชาประวัติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับโลกทั้งในอินเดีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา อาทิ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด และมหาวิทยาลัยเยล ก่อนจะหันมาเขียนคอลัมน์ประจำของหนังสือพิมพ์ Hindustan Times และ The Telegraph รวมทั้งวารสารอีกจำนวนมาก นอกจากนี้เขายังเป็นผู้จัดการด้านงบประมาณของ New India Foundation ซึ่งเป็นมูลนิธิที่รวมตัวกันเพื่อศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของอินเดีย หนังสือ *India after Gandhi* ได้รับเลือกให้เป็นหนังสือแห่งปีจากวารสาร The Economist, The Wall Street Journal และ Outlook และได้รับรางวัล Sahitya Akademi Award หรือรางวัลหนังสือดีเด่นประจำปี ค.ศ. ๒๐๐๑ จาก Sahitya Akademi ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอินเดียในด้านการส่งเสริมผลงานวรรณกรรมของนักเขียนอินเดีย

เนื้อหาหนังสือแบ่งเป็น ๕ ตอน ไม่รวมบทนำและบทส่งท้าย ตอนที่ ๑ Picking up the Pieces กล่าวถึงกระบวนการการรวมประเทศอินเดียหลังได้รับเอกราช ตอนที่ ๒ Nehru's India ว่าด้วยอินเดียภายใต้การบริหารของนายยวหาระลาล เนห์รู นายกรัฐมนตรีคนแรก ตอนที่ ๓ Shaking the Centre ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคของเนห์รู ทั้งปัญหาความไม่สงบในประเทศ อันได้แก่ ปัญหาชนกลุ่มน้อยและความขัดแย้งกับต่างประเทศโดยเฉพาะกับจีนและปากีสถานอันนำไปสู่การปะทะกันทางทหาร ตอนที่ ๔ The Rise of Populism เกี่ยวกับสถานการณ์ของอินเดียหลังการเสียชีวิตของนายยวหาระลาล เนห์รู และอินเดียภายใต้การบริหารของนางอินทิรา คานธี ตอนที่ ๕ A History of Events กล่าวถึงความผันผวนทางการเมืองในยุคที่อินเดียบริหารโดยตระกูลเนห์รู-คานธี รุ่นที่ ๓ และปรากฏการณ์ทางสังคมยุคใหม่ของอินเดีย

รามจันทรา คูหาเปิดประเด็นในบทนำว่าอินเดียเป็นประชาชาติที่แปลกประหลาด (Unnatural Nation) เนื่องจากเป็นประเทศที่มีความขัดแย้งภายในหลาย ๆ ด้าน ประเด็นความขัดแย้งหลัก ๆ ในอินเดียมี ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) วรรณะ ซึ่งเป็นเครื่องมือกำหนดอัตลักษณ์ของคนในสังคม (อย่างน้อยก็ในความรู้สึกของชาวอินเดียจำนวนมาก) ๒) ภาษารัฐธรรมนูญอินเดียกำหนดให้อินเดียมีภาษาราชการถึง ๒๒ ภาษา ประเด็นนี้ผู้เขียนให้ความเห็นว่าย่อมเป็นธรรมดาอยู่แล้วที่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติกับความหลากหลายทางภาษานั้นจะไปกันไม่ได้ ๓) ศาสนา ประชากรส่วนมากของอินเดียนับถือ

ศาสนาฮินดู รองลงมาคือศาสนาอิสลาม ทว่าแม้จะนับถือศาสนาฮินดูเหมือนกันก็ยังมี การทะเลาะวิวาทกันในบางครั้งเนื่องจากนับถือเทพเจ้าแตกต่างกัน ๔) ชนชั้น อินเดียเต็มไปด้วย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ มีชาวอินเดียที่ร่ำรวยติดอันดับโลก ในขณะเดียวกัน ประชากรร้อยละ ๒๖ ของประเทศ หรือประมาณสามร้อยล้านคนยังมีรายได้ต่ำกว่า รายได้ขั้นต่ำของรัฐบาลและจัดอยู่ในเกณฑ์ยากจน อีกประเด็นที่ผู้เขียนเพิ่มเติมจาก ปัญหาใหญ่ ๔ ข้อนี้คือ เรื่องเพศภาวะ หรือความแตกต่างระหว่างฐานะของชายกับ หญิงในสังคม โดยกล่าวว่าอินเดียเป็นประเทศที่มีความขัดแย้งในตัวเองในเรื่องเพศภาวะ เป็นอย่างมาก ในขณะที่เคยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้หญิง (และดำรงตำแหน่งอยู่นานถึง ๑๕ ปี) แต่ในบางพื้นที่ของประเทศการฆ่าทารกหญิงแรกเกิดกลับยังเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็น ประจำ ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาความขัดแย้งในสังคมอินเดียยุคศตวรรษที่ ๒๐ เหล่านี้เป็น ผลมาจากการบวนการสร้างรัฐสมัยใหม่และการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจมาเป็น เศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม และเป็นดังแผนที่ที่สะท้อนสภาพของประเทศอินเดียหลัง ได้รับเอกราช

หนังสือบรรยายเหตุการณ์ตามลำดับเวลา โดยเนื้อหาคร่าวๆกล่าวถึงอินเดีย ภายใต้การบริหารของนายกรัฐมนตรีคนแรกคือ ยวหาราล เนห์รู (Jawaharlal Nehru) ผู้เขียนเกริ่นนำด้วยผลกระทบที่เกิดจากการแยกประเทศปากีสถานใน ค.ศ. ๑๙๔๖ และ วิเคราะห์สาเหตุของการแบ่งแยกประเทศไว้ ๓ ข้อ ได้แก่ ๑) เกิดจากความเยอหยิ่งของ พรรคคองเกรสและตัวเนห์รูที่ไม่รับฟังข้อเรียกร้องของสันนิบาตมุสลิม ๒) โมฮัมเหม็ด อาลี จินนาห์ (Mohammed Ali Jinnah) ผู้นำพรรคสันนิบาตมุสลิมเป็นฝ่ายเรียกร้องให้แบ่งแยก อินเดียเป็นสองประเทศ และ ๓) เกิดจากนโยบายการปกครองของอังกฤษที่ส่งเสริมให้ การแบ่งแยกชาวฮินดูกับมุสลิม อย่างไรก็ตามผู้เขียนเสนอความเห็นว่าการแบ่งแยก ประเทศที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้น และกล่าวถึง ความพยายามที่จะรวมตัวกันเป็นประเทศอินเดีย ใน ค.ศ. ๑๙๔๗ ดินแดนอนุทวีปมี แคว้นที่มีเจ้าผู้ครองแคว้นปกครอง (Princely State) มากกว่าห้าร้อยแคว้น โดยแต่ละ แคว้นต่างมีอิสระในการปกครองตนเองเพียงแต่ไม่ได้รับอนุญาต (จากอังกฤษ) ให้มีกอง กำลังทหารเท่านั้น เมื่อสิ้นสุดยุคอาณานิคม การปกครองที่มีมหาราชเป็นใหญ่แต่เพียง ผู้เดียวเช่นนี้กลายเป็นระบอบการปกครองที่ล้าสมัย ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๙๔๖- ๑๙๔๗ มหาราชเหล่านี้ต่างทยอยกันลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการยอมสละอำนาจ

การปกครองและเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐอินเดีย ซึ่งมีทั้งที่เต็มใจและไม่เต็มใจ มีการกล่าวถึงปัญหาความไม่สงบในแคชเมียร์และการสู้รบระหว่างอินเดียบกับปากีสถานที่ตามมาหลังจากมหาราชาแห่งแคชเมียร์ลงนามยอมเป็นรัฐหนึ่งของอินเดีย โดยสรุปถึงสาเหตุของปัญหาวามหาราชาหริ ซิงค์ (Hari Singh) ลงนามในสนธิสัญญาโดยไม่ได้นำถึงเสียงส่วนมากของประชาชนในแคว้น เหตุการณ์นี้นำไปสู่การสู้รบระหว่างอินเดียบกับปากีสถานที่อัสสิทธ์เหนือแคชเมียร์เช่นกัน หลังลงนามในสัญญาหยุดยิงรัฐบาลอินเดียสัญญาว่าจะยอมให้ประชาชนแคชเมียร์มีสิทธิออกเสียงเลือกที่จะเป็นส่วนหนึ่งของอินเดียหรือปากีสถานหรือต้องการเป็นประเทศเอกราช อย่างไรก็ตามรัฐบาลอินเดียก็ได้ทำตามข้อตกลงนี้แต่ประการใด และยังปราบปรามชาวแคชเมียร์ที่เรียกร้องเอกราชอย่างรุนแรงอีกด้วย

ในการสร้างชาติอินเดียในด้านการเมือง ผู้เขียนเรียกการเลือกตั้งใหญ่ครั้งแรกของอินเดียใน ค.ศ. ๑๙๕๒ ว่า “เป็นการเดิมพันครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์” และ “เป็นการเดินเครื่องไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยของอินเดีย” การเลือกตั้งจบลงด้วยชัยชนะอันท่วมท้นของพรรคคองเกรส ยาวหาระลาล เนห์รูกลายเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของสาธารณรัฐอินเดีย เนห์รูต้องการให้อินเดียเป็นรัฐฆราวาส (Secular State) และมีเป้าหมายจะทำลายระบอบวรรณะให้หมดไปจากสังคมอินเดีย นอกจากนี้เนห์รูยังพยายามผลักดันให้ออกกฎหมายปกป้องชนกลุ่มน้อยของสังคม อันได้แก่ ชาวมุสลิม สตรี และชนเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในแถบตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย ด้านเศรษฐกิจ เนห์รูใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๕ ปี โดยยึดหลักให้อินเดียสามารถพึ่งพาตนเองได้ในแง่เศรษฐกิจ ส่วนในด้านนโยบายต่างประเทศ อินเดียยึดนโยบายเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ปัญหาที่รุนแรงที่สุดในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศคือ ความขัดแย้งในเรื่องเขตแดนกับจีนอันนำไปสู่การสู้รบและจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของอินเดีย

ช่วงท้ายของ *India After Gandhi* ว่าด้วยความสับสนวุ่นวายที่เกิดขึ้นกับอินเดียในยุคของรัฐบาลนางอินทิรา คานธี (Indira Gandhi) บุตรสาวคนเดียวของยาวหาระลาล เนห์รู และเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรก (และคนเดียว) ของอินเดีย นางอินทิราดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง ๓ วาระติดต่อกันเป็นเวลา ๑๕ ปี จาก ค.ศ. ๑๙๖๖-๑๙๗๗ และช่วง ค.ศ. ๑๙๘๐-๑๙๘๔ นางอินทิราบริหารประเทศอย่างเผด็จการและแข็งกร้าว ซึ่งผู้เขียนให้ทัศนะว่านโยบายการบริหารประเทศของนางอินทิรานั้นตรงกันข้ามกับ

นายวหาระลาล เนห์รูผู้เป็นบิดาโดยสิ้นเชิง ระบบราชการตกอยู่ภายใต้ระบบเครือญาติ เกิดปัญหาคอร์รัปชัน สื่อถูกรีดรอนเสรีภาพในการเสนอข่าว ช่วงเวลานี้เกิดพรรคการเมืองใหม่ ๆ หลายพรรค แต่ละพรรครวมตัวกันด้วยนโยบายบ้าง วรรณะของสมาชิกในพรรคบ้าง ศาสนาบ้าง อย่างไรก็ตาม นางอินทிரาสามารถสร้างความจงรักภักดีขึ้นภายในสมาชิกพรรคคองเกรส และเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งวัฒนธรรมนี้ไว้ให้สืบทอดกันมาภายในพรรคจนถึงทุกวันนี้จนตระกูลเนห์รู-คานธี (ในที่นี้ไม่เกี่ยวข้องกับนามสกุลคานธีของมหาตมะคานธี) ได้รับฉายาว่าเป็นราชวงศ์แห่งอินเดีย นางอินทிரาสนับสนุนนายสัตยชัย คานธี (Sanjay Gandhi) บุตรชายคนเล็กให้สืบทอดตำแหน่งทางการเมือง แต่เมื่อนายสัตยชัย คานธีเสียชีวิตจากอุบัติเหตุเครื่องบินตกใน ค.ศ. ๑๙๘๐ นางอินทிரาสจึงหันมาผลักดันนายราจีฟ คานธี (Rajiv Gandhi) บุตรชายคนโตผู้ไม่สนใจการเมืองให้เป็นทายาททางการเมืองแทน จากนั้นไม่นาน ราจีฟ อดีตนักบินที่กลายเป็นนักการเมืองก็ได้รับเลือกจากพรรคคองเกรสให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปของอินเดียหลังเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๘๔ เมื่อนางอินทிரาสถูกบอดีการ์ดชาวซิกข์จู่โจมจนเสียชีวิตคาบ้านพัก อันเป็นผลจากความต้องการแก้แค้นที่นางเป็นผู้สั่งการให้ทหารอินเดียเปิดฉากต่อสู้ที่วิหารทองคำ วิหารศักดิ์สิทธิ์ของชาวซิกข์ เพื่อขับไล่กลุ่มติดอาวุธชาวซิกข์ที่ใช้วิหารศักดิ์สิทธิ์เป็นที่มั่น การเสียชีวิตของนางอินทிரานำไปสู่การลุกฮือของชาวฮินดูเกิดเป็นจลาจลทางเชื้อชาติครั้งใหญ่เป็นเวลา ๓ วัน ๓ คืนและมีชาวซิกข์เสียชีวิตมากกว่า ๗,๐๐๐ ราย

ราจีฟ คานธีสืบทอดอำนาจต่อจากมารดาและกลายเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอายุน้อยที่สุดในประวัติศาสตร์อินเดีย (เขาอายุ ๔๐ ปีตอนได้รับตำแหน่ง) ทว่าในการเลือกตั้งทั่วไปใน ค.ศ. ๑๙๘๙ พรรคคองเกรสแพ้การเลือกตั้ง นายราจีฟพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ยังดำรงตำแหน่งประธานพรรค เขาถูกลอบสังหารในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๙๑ ขณะหาเสียงเลือกตั้งซ่อมโดยฝีมือของมือสังหารระเบิดพลีชีพชาวศรีลังกา สมาชิกของกองทัพพยัคฆ์ปลดปล่อยทมิฬที่แล่มที่ไม่พอใจที่นายราจีฟส่งกองกำลังอินเดียเข้าไปไกล่เกลี่ยสงครามกลางเมืองในศรีลังกา

บทสุดท้ายของหนังสือกล่าวถึงปรากฏการณ์ทางสังคมอินเดียยุคใหม่ในหัวข้อ “ความบันเทิงของคนอินเดีย” โดยเล่าถึงประวัติวงการภาพยนตร์ของอินเดียซึ่งถือเป็นความบันเทิงอันดับหนึ่งของชาวอินเดีย นอกจากภาพยนตร์และดนตรีแล้วชาวอินเดียยัง

คลื่นไคลน์ก็ฟาดกริกเกิดเป็นอย่างมาก คริกเกิดสำหรับคนอินเดียแล้วไม่ได้มีความหมายแค่การเป็นกีฬาอดนินยัม แต่ยังสะท้อนถึงค่านิยมบางประการของคนอินเดีย มีการยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่น่าสนใจ กล่าวคือทุกครั้งที่มีการแข่งขันคริกเก็ตระหว่างอินเดียนกับปากีสถาน ชาวอินเดียสามร้อยล้านคนต่างเฝ้าหน้าจอโทรทัศน์อย่างใจจดใจจ่อ ในการแข่งขันคริกเก็ต World Cup 2003 อินเดียเอาชนะปากีสถานได้ ประชาชนในเมืองบังกลอร์ต่างออกมาที่ถนน จุดประทัดและให้ร้องแสดงความดีใจพร้อมกับตะโกนสรรเสริญอินเดียเสียงดังก้อง คริกเก็ตกลายเป็นสัญลักษณ์ของความขัดแย้งและแข่งขันระหว่างอินเดียนกับปากีสถานซึ่งความเข้มข้นแปรผันตามความสัมพันธ์ของสองประเทศในเวลานั้น ๆ

เพราะเหตุใดอินเดียจึงยังคงดำรงความเป็นปึกแผ่นอีกทั้งยังมีประชาธิปไตยที่มั่นคงอยู่ได้ทั้ง ๆ ที่ประชากรในประเทศเต็มไปด้วยความหลากหลายทั้งในด้านศาสนา เผ่าพันธุ์ และภาษาซึ่งค้านกับแนวคิดที่ว่าประชาชาติจะรวมตัวกันได้ย่อมต้องมีความเป็นหนึ่งเดียว ผู้เขียนให้คำตอบในบทส่งท้ายว่าการยอมรับความแตกต่างและหลากหลายอันเป็นลักษณะพิเศษของอินเดียนี่เองที่เป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้อินเดียอยู่รอดในฐานะรัฐยุคใหม่

หากพิจารณาจุดประสงค์การเขียน *India After Gandhi* ของรามจันทรา คูหาว่าต้องการอธิบายความเป็นไปของประเทศอินเดียนับจากวันที่อินเดียได้รับเอกราช กล่าวได้ว่าความพยายามของผู้เขียนประสบความสำเร็จอย่างมาก ในแง่ของการเติมช่องว่างทางประวัติศาสตร์ ๖๐ ปีให้เห็นเป็นภาพที่เด่นชัด ผู้เขียนให้ทัศนะไว้ในบทนำว่านักประวัติศาสตร์ส่วนมากให้ความสำคัญกับสมัยอาณานิคมมากกว่ายุคใหม่ที่เป็นช่วงเวลาที่น่าสนใจกับปัจจุบันราวกับว่ายุคอาณานิคมนั้นน่าสนใจกว่า คูหาจึงเสนอให้ผู้อ่านเห็นประเด็นความสำคัญและความน่าสนใจของประวัติศาสตร์อินเดียนยุคใหม่ เขาเปิดประเด็นที่น่าสนใจด้วยการวิเคราะห์ความแปลกประหลาดของประเทศอินเดียตลอดจนกล่าวถึงความกังขาของชาวตะวันตกถึงการอยู่รอดของอินเดียในฐานะประเทศประชาธิปไตย ทั้งอธิบายให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างชาติของผู้นำประเทศในยุคแรก ๆ โดยเฉพาะยวหาระลาดเนห์รู ที่หนังสือดูจะให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนประเทศจากอาณานิคมมาเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย การรวมอินเดียเป็นหนึ่งเดียว การร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรก การรับมือกับความหลากหลายในสังคม ปัญหา

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและความขัดแย้งกับประเทศอื่น ซึ่งบางเรื่องก็เป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน เช่น ปัญหาความไม่สงบในแคชเมียร์ และความสัมพันธ์อันลุ่ม ๆ ดอน ๆ กับปากีสถาน คูหาอธิบายอย่างละเอียดถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาเหล่านี้ได้อย่างกระจ่างแจ้ง

แม้เนื้อหาที่ว่าครึ่งของหนังสือจะว่าด้วยอินเดียในสมัยของเนห์รู แต่ก็เป็นที่เข้าใจได้เนื่องจากเป็นยุคสมัยแห่งการสร้างรากฐานของประเทศทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ผู้เขียนใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและมีสีสัน แต่ก็ไม่ทิ้งลักษณะของความเป็นงานวิชาการที่มีการค้นคว้ามาเป็นอย่างดี เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือเป็นเรื่องการเมืองและเศรษฐกิจ แต่ก็ยังสอดแทรกภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมผ่านวัฒนธรรมร่วมสมัย (popular culture) ซึ่งหากจะว่าไปวัฒนธรรมร่วมสมัยนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีความกระทบและอิทธิพลต่อคนในสังคมอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ หนังสือยังมีภาพประกอบที่อาจจะหาดูได้ยากสำหรับชาวต่างชาติ เช่น ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ และภาพบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในประวัติศาสตร์อินเดียยุคใหม่ รวมถึงราชา คูหาไม่ได้เป็นเพียงนักประวัติศาสตร์ที่ค้นคว้าข้อมูลจากหลักฐานเท่านั้น แต่ยังมีประสบการณ์ตรงที่เติบโตมากับช่วงเวลาแห่งการสร้างชาติ (เขาเกิด ค.ศ. ๑๙๕๘) ทำให้เขาเห็นภาพความเป็นไปของประเทศบ้านเกิดอย่างชัดเจน *India after Gandhi* เป็นหนังสือที่ทำให้เห็นแง่มุมของอินเดียได้ดีที่สุดเล่มหนึ่งและผู้ที่สนใจจะศึกษาและทำความเข้าใจกับความซับซ้อนของอินเดียยุคใหม่ไม่น่าจะพลาดหนังสือเล่มนี้

